

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yirmeyah

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5570 [1809/1810]

יב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9844

ירמיה נא נב

קצו

מִלֶּךְ־יְהוּדָה בְּכֹל בְּשַׁנַּת הָרְבַּעַת לְמַלְכוֹ וַיִּשְׁרֶיהָ שָׁר מְנוּחָה :
 (ס) וַיִּכְתֹּב יִרְמְיָהוּ אֶת כָּל־הַרְעָה אֲשֶׁר־תָּבוֹא אֶל־בְּבַל אֶל־סֹפֵר
 אַחֲרָיִךְ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַכְּתוּבִים אֶל־בְּבַל : (סא) וַיֹּאמֶר
 יִרְמְיָהוּ אֶל־שָׂרְיָה בְּבֹאֶךָ בְּכֹל וְרֵאתָ וּקְרַאתָ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים
 הָאֵלֶּה : (סב) וַאֲמַרְתָּ יְהוָה אֵתָּה דְבַרְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ
 לְבִלְתִּי הָיוּת־בּוֹ יוֹשֵׁב לְמַאֲדָם וְעַד־בְּהִמָּה בִּי שְׂמֻמוֹת עוֹלָם הָיְיָה :
 (סג) וְהָיָה כְּבִלְתָּךְ לִקְרֹא אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֶׁר עָלָיו אֲבָן
 וְהִשְׁלַכְתָּו אֶל־הַיָּם פָּרַת : (סד) וַאֲמַרְתָּ בְּכֹה תִשְׁקַע בְּבַל
 וְלֹא־תִקּוֹם כִּפְנֵי הָרְעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא עָלֶיךָ וַיֵּעָפוּ עַד־הַנְּהַר
 דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ :

נב (א) בְּיַד עֲשָׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְּמַלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרִי
 שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ חַמְטִיל חַמוּטֵל קָרִי בֵּית־יִרְמְיָהוּ
 מִלְּבָנָה : (ב) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוֹיָקִים :
 (ג) כִּי עָלְ-אֶף יְהוָה הָיְתָה בִירוּשָׁלַם וַיְהוּדָה עַד־הַשְּׁלִיכּוֹ אוֹתָם
 מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ בְּבַל : (ד) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַחֲשֵׁעִית
 לְמַלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא נְכוּכַדְרָאֲצַר מֶלֶךְ־בְּבַל
 הוּא וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלַם וַיְהַנּוּ עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דֶּיֶק סָבִיב :
 (ה) וַתִּבְאֵהָ הָעִיר בְּמַצּוֹר עַד עֲשָׂתֵי־עֶשְׂרִי שָׁנָה לְמֶלֶךְ צִדְקִיָּהוּ :
 (ו) בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בַּחֲשָׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיַּחֲזֹק הָרַעֲב בְּעִיר וְלֹא־הָיְתָה
 לָחֶם לְעַם הָאָרֶץ : (ז) וַתִּבְקַע הָעִיר וְכָל־אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה יִבְרָחוּ
 וַיֵּצְאוּ

ר ש י

נב (ג) כִּי עַל אֶף ה' הִיטָהּ • הִיא גְרָמָה לוֹ מֵרַד נְדָקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ צְבַל שְׁכֹוֹ
 תַחֲלַת הַחֲרָבָן : (ד) דֶּיֶק כְּרָקוֹס : (ז) יִבְרָחוּ כְמוֹ צְרָחוֹ : דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין
 הַחוֹמוֹתַיִם

ב א ר

הַעֲשׂוּדִים וְשָׂר כְּלֵי־הַנְּחִית • וְכַנֵּר הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת כְּתוּבָה בְּסוֹף מַלְכִים ב' , וְנֹאֵה פֶה בְּאִיזָה
 שִׁנְיִים , כְּאִשֶׁר אֵעָרָה בְּמִקְוֹמָם • (ג) כִּי עַל אֶף וכו' , כְּמוֹ עַל אֶפְי וְעַל קַמְתֵי הִיטָה לִי הָעִיר
 הַזֹּאת כו

מִיָּהוּ
 נַעֲמֵ
 אֲדָצוּ
 קִיִּט
 אִיִּתָן
 נוֹוִיגַע
 דּוֹא
 סֵט
 דְּאוֹ
 בִים
 קָאֵם
 דִּיא
 אוֹנֵר
 זָה זָא
 זַע עֵס
 זָר וַיִּי
 קַעֲנִיב
 ד לִים
 ע עֲנַב
 יִנְטַעַן
 אוֹנֵר
 זָאֲרֵט
 דְּרָאוּ
 קִיִּט
 מֶלֶךְ
 לִשָּׁן
 שִׁדְרָו
 הַחֲלָק
 קַרְנָה
 הָרַעֲבָה
 דְּבָרֵי
 בִּאוֹ
 לֹא מִי
 מַגְלֹת
 מַכְנִיץ

ירמיה נב

וַיֵּצְאוּ מֵהָעִיר לִילָלָה דֶרֶךְ שַׁעַר בֵּין הַחֲמַתַּיִם אֲשֶׁר עַל־גֵּן הַמֶּלֶךְ
 וּכְשָׂדִים עַל־הָעִיר סָבִיב וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ הַשְּׂדֵכָה : (ח) וַיִּרְדְּפוּ חֵיל
 כְּשָׂדִים אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁגּוּ אֶת־צַדִּיקָהּוּ בְּעַרְבַת יְרֵחוֹ וְכָל־חֵילוֹ
 גָּפְצוּ מֵעַלְיוֹ : (ט) וַיַּתְּפִשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל
 רַב־לַחַה בְּאַרְצֵן חֲמַת וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים : (י) וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ־בָּבֶל
 אֶת־בְּנֵי צַדִּיקָהּוּ לְעֵינָיו וְגַם אֶת־כָּל־שְׂרֵי יְהוּדָה שָׁחַט בְּרַב־לַחַה :
 (יא) וְאֶת־עֵינֵי צַדִּיקָהּוּ עִיר וַיֹּאסְרֶהוּ בְּנַחֲשֵׁתַיִם וַיְבִיאֶהוּ מֶלֶךְ־
 בָּבֶל בְּבִלְהָ וַיַּתְּנֶהוּ בְּכֵית־כֵּית קְרִי הַפְּקֻדָּה עַד־יוֹם מוֹתוֹ : (יב) וּבַחֹדֶשׁ
 הַחֲמִישִׁי בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הָיָא שְׁנַת הַשְּׁעָרָה שְׁנָה רַמְלֶךְ
 נְכוּכְדַרְאֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּא נְכוּרְאָדָן רַב־טַבָּחִים עָמַד לִפְנֵי מֶלֶךְ־
 בָּבֶל בִּירוּשָׁלַם : (יג) וַיִּשְׂרַף אֶת־בֵּית־יְהוָה וְאֶת־בֵּית־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־
 כָּל־בֵּית־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־כָּל־בֵּית־הַגְּדוֹל שָׂרְף בְּאֵשׁ : (יד) וְאֶת־כָּל־
 חוֹמַת יְרוּשָׁלַם סָבִיב נָחְצוּ כָּל־חֵיל כְּשָׂדִים אֲשֶׁר אֶת־רַב־טַבָּחִים :
 (טו) וּמַדְלוֹת הָעָם וְאֶת־דֵּיתֵר הָעָם הַנְּשָׂאִרִים בָּעִיר וְאֶת־דְּנַפְלִים
 אֲשֶׁר גָּפְלוּ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת־יֵתֵר הָאֱמוֹן הַגְּלָה נְכוּרְאָדָן רַב־
 טַבָּחִים : (טז) וּמַדְלוֹת הָאָרֶץ הַשְּׂאִיר נְכוּרְאָדָן רַב־טַבָּחִים
 לְכַרְמִים וּלְיַגְבִּים : (יז) וְאֶת־עַמּוּדֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לְבֵית־יְהוָה
 וְאֶת־הַמְּכֻנּוֹת וְאֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר בְּבֵית־יְהוּדָה שָׂבְרוּ כְּשָׂדִים
 וַיִּשְׂאוּ אֶת־כָּל־נְחֹשֶׁתָם בְּבִלְהָ : (יח) וְאֶת־הַפְּרוֹת וְאֶת־הַיַּעֲוִים

ואת

ר ש י

החומותים • מערה היחה לו מביתו עד ערבות יריחו וכבר פירשתי בספר הזה •
 (ט) רבנות • היא חנוכית • וידבר זהו משפטים • על שעבר על השבועה :
 (י) את כל שרי יהודה • סנהדרין שאמר להם אתם התרתם לו את שבועתי :
 (יא) בבית הפקודה • בבית החסורין • (יג) בית הגדול • צתי כניסיות
 שמגדלין בהם תפילה ויש אומרים צתי מדרשות שמגדלין בהם את התורה מחלוק'
 החמוראים היא : (טז) יתר האמון • כמו האמון : (טז) וליוגזים • חוזרין
 בחלק ורבותינו אמרו כתי קלזון : (יז) ואת המכונות • של כירות : (יט) ואת
 הסיפים

תרגום אשכנזי קצה

טהאר צווישען דען דאָפּפּעל - מויערן, וועלכעס ביים קעניגליכען גארטען וואָר, אונגעאַכטעט דיא כשרים אום דיא שטאָרט הערוםלאַגען, אונד נאָהמען איהרען וועג דורך דיא עבנע. [ח] דאָז העער דער כשרים ועצטע אַבער דעם קעניג צדקיהונאָך, אונד האַלטע איהן אין דער עבנע פֿאַן יריחו איין, וואָ זיין גאַנצעס העער זיך פֿאַן איהם צערשטרייעטע. [ט] זיא כעמעלטיגטען זיך דעם קעניגס, אונד בראַכטען איהן צום קעניג פֿאַן בבל נאָך רבלה, אים לאַנדע חמה, וועלכער גריגסגערילט איבער איהן האַלטען לים. [י] דער קעניג פֿאַן בבל לים צדקיהו'ס קינדער פֿאַר דעם סען איגען הינריכטען, איין גלייכעם שיקואַל האַטטען אויך דיא פֿירסטען יהודה'ס אין רבלה. [יא] אַבער צדקיהו לים ער בלענדען, אין פֿעססעלן לעגען, אונד פֿיהרע טע איהן נאָך בבל, וואָ ער איהן לעבענסלענגליך אינס געפֿענגניס ועצטע. [יב] אַם צעהענטען דעם פֿינפֿטען מאַנאַטס דיועס יאָהרס, — עס וואָר דאָז נינצעהנטע רעגירונגסיאָהר נביכרנצ'ס, קעניגס פֿאַן בבל, — קאַם נכווראַדן, איינער דער פֿאַרנעהמסטען בעדינטען דעם קעניגס פֿאַן בבל, נאָך ירושלים, [יג] פֿערבראַנגע טע דען טעמפעל, דען קעניגליכען פּאַלאַסט, אַללע הייזער אין ירושלים, אונד אַללע וואָהנונגען דער פֿאַרנעהמען. [יד] אַללע רינגמויערן פֿאַן ירושלים שלייפֿטע דאָז העער דער כשרים, וועלכעס דער אַבערסטע דער לייב וואַכע ביא זיך האַטטע, [טו] אייניגע פֿאַן דער נידערן קלאַססע דעם פֿאַלקס, אונד דען איבריגען טהייל, דער נאָך אין דער שטאָרט וואָר, זאָ וויא דיא איבערלייפֿער, וועלכע צום קעניגע פֿאַן בבל איבערגינגען, דען גאַנצען רעסט דער פֿאַלקסמענגע, פֿיהרטע נכווראַדן, דער אַבערסטע דער לייב וואַכע וועג. [טז] דאָך לים נכווראַדן אייניגע פֿאַן דער נידערן פֿאַלקסקלאַססע צום וויין - אונד אַקערבווי צוריק. [יז] דיא קופֿפֿערנען זיילען אים טעמפעל, דיא געשטעללע, אונד דאָז קופֿפֿערנע מעער (דען גראַסען קופֿפֿערנען קעססעל) צערשלוגען דיא כשרים, אונד פֿיהרטען דאָז קופֿפֿער נאָך בבל. [יח] אויך נאָהמען זיא דיא טעפֿפֿע, דיא שוויפֿעלן, דיא מוזיקאָלישע אינא

באור

הואת (למעלה ל"ב ל"א) • וימרד וכו', ר"ל אף ה' בירושלים גרס כל אלה, שימרד צדקיהו במלך בבל, וע"ז החל המרגן (רש"י) • (ט) משפטים, על שער על שבעתו, ומרד פֿאַר פֿירשתי למעלה (ל"ט ה') • (יא) נבית הפקדות, נבית האסורים • (יב) עמד לפני מלך בבל, נכווראַדן עומד לפני מלך בבל, כמו היושבים ראשונה במלכות, כמו שאמר במלכים ב' (כ"ה ח') בא נכווראַדן רב טנחיס ענד מלך בבל ירושלים • בירושלים, לירשלים • (יג) בית הגדול, ת"י וית כל בתי רבניא, ר"ל בתי הגדולים אשר במדינה • (טו) ואת הגופלים, ת"י וית שמיעיא דאשתמעו על מלכא דבבל, והם הכפרדים מישראל ויענרו אל מלך בבל, כשנרו הכשרים את העיר • האמון, ההמון, כמו שכתוב במלכים ב', ואת יתר ההמון ופה נתחלפה הה"א באל"ף • (טז) וליוגבים, לעובדי שדות, כאשר פירשתי למעלה (ל"ט יו"ד) • (יז) ואת המכונות, ת"י וית בס'סיא, והם הכנים אשר עליהם עמדו הכירות, כי עשר מכוכית עשה שלמה לעשר כירות, כמו שכתוב (מלכים א', ז' ל"ח) • ואת ים הנחשת, הוא כמו דוד גדול סל נחשת, שבו היו מים רבים מכניכים, וכזלו ממנו מים לכירות, לכך נקראת ים • (יח) ואת דהשירות, ת"י וית דודיא, הם היורות שמנשלים בהם נמר הבה • ואת העים

תרגום אשכנזי

אינשטרומענטע, דיא בעקקען, שאַאלען, אונד אַללע קופּפּערנע גערעטהע,
 דיא צום גאָטטעס דינסט געברויכט וואָרדען. [יט] אויך דיא קאַננען, רויכפּאַנע,
 נען, בעקקען, טעפּפּע, לייכטער, שאַאלען, אונד רייניגונגס גערעדע, זאָ וואָהל
 דיא גאַלדנען אַלס דיא זילבערנען, נאָהם דער אָבערסטע דער לייבואַכע. [כ]
 צווייא זיילען, איין מעער, צוועלף קופּפּערנע רינדער, וועלכע איהם שטאַטט גע
 שטעללע דינטען, אַללע דיזע געפּעסע, דיא דער קעניג שלמה אין טעמפל מאַ
 כען לים, ענטהילטען אונערמעסליך פּיל קופּפּער. [כא] יעדע פּאָן דיזען זיילען
 וואָר אַכציג עללען האָך, דאָטטע צוועלף עללען אים אומפּאַנג, אונד אינווענדיג
 איינע העהלע פּאָן פּינף פּינגערן ברייט. [כב] אָבען האָטטע זיא איינע אָרט קראָ
 נע; דיא קראָנע וואָר פּינף עללען האָך, פּאָן נעקווערק אונד גראַנאַטעפּעלן אים
 געבען, אַללעס אים קופּפּער; וויא דיא איינע זיילע זאָ וואָר אויך דיא אַנדערע,

מיט

ב א ו ר

דויעים, ת"י מגרופיתא, והן מגרופית שנטלין בהם הדגן (ראה ברש"י פ' תרומה).
 המזמרות, הם כלי זמר, המורקות, הכלים שמקלין בהם דם סקרנות, הכפות, אלו
 הכיכין שנתנו בהם שתי קומי הלביכה זכה. (יט) הספוס, ת"י וית קוליא, והם הכלים
 שנתנו בהם השמן למאור. המהרות, שחיתים בהם נחלים מעל המזבח. ואת המורקות.
 וכו', לא ידעתי למה חזר וכפל פה המורקות והסירות והכפות? ואפשר שהיו מהם כלים
 שונים, למזבח החיכוך ולמזבח הפנימי. המנקיות, אלו הקנים, שמנקים את הלחם מעפוש
 (ראה בבאור נתיבת השלום פ' תרומה). (כ) דעמודים שנים וכו', אחר שאמר למעלה
 (פסוק י"ז) ואת עמודי הנחשת ואת הים וכו', פרט לך פה כמה היו, ואמר: עמודים היו
 שנים; והקנים שלהם לאולם ההיכל, וז"ל את עמוד הימיני יכון, ואת העמוד השמאלי
 בעז, ככתוב במלכים א' (ו' כ"ח); והים הנחשת אחד, והבקר שנים עשר, הם היו מנחשת,
 ולכל רוח פנו שלשה מהם, כמזכר במלכים א', ועליהם עמד הים הנחשת. אשר החת
 המכונות, הלא תחת הים ולא תחת המכונות היו שנים עשר הבקר? פירש"י שמלת הדת פה
 הוראתה כמו אכל. ור"ק אמר: אשר תחת אינו דבק עם המכונות, אלא רכה לומר אשר
 תחת הים שזכר, ופירש המכונות ג"כ היו תחת, ולא זכר מה, ומקצר הענין, לפי שהוא
 מזכר במלכים. ומסדרן הזה רבים במקרא, במה שיוכל האדם להנין. ודבריו דחוקים
 ודחוקים מאוד. ועוד רבים המפרשים אשר נדחקו בהתרת השאלה הזאת. וכראה לי הצעיר
 כי מלת החת במקום הזה הורגתה כמו במקום (אנשטאַרט), כמו התחת אלהים אכני,
 תחת משפט מספח, ורבים דומיהם. ואמר הבקר שנים עשר, אשר היו לים הנחשת תחת
 (במקום) המכונות, ר"ל כמו שהמכונות היו בסיסים לכירות, כן היו שנים עשר בקר
 כבסיס לים הנחשת, כי עליהם עמד, כמו שאמר (מלכים א' ז' כ"ה) עמד על שנים עשר
 בקר וכו', והדברים נראים לי ברורים, ושמחתי בהם מאוד. אשר עשה שלמה וכו',
 מוסב על העמודים והים והבער. לא היה משקל, ר"ל אין לספר ולשער המשקל אשר לנחשת
 כל הכלים. (כא) שמנה עשרה אמה קומה העמוד האחד, וכן העמוד השני, ככתוב
 בפסוק שלאחריו ונדבריו הימים ב' (ג' ט"ו) אמר עמודים שנים, אמות שלשים וחמשה ארץ?
 פירש ר"ק במלכים א' (ו' ט"ו) שאומר כן על מדת שני עמודים כאחד בעת הוציאה, שהיו
 שוכנים, לכן אמר שם ארץ, ופה אמר קומה, בשהעמידם. ואע"פ שמת שניהם היתה
 שלשים ושש? אך אמר שלשים וחמש, לפי שאני אמה מכל עמוד נכנס לכותרת, ולא היה
 נראה. ועביו ארבע אצבעות נבוב, העמוד היה חלל בתוכה, ועובי החלל (ר"ל מדת
 החלל) היה ארבע אצבעות. ואין לחזר שובי כל העמוד היה ארבע אצבעות, הלא אמר
 וקוט שנים עשרה אמה יסכנו, ומידת כל עגול שוביו אמה, הקיפו שלש אצבעות (פסוק לערך
 חמישית)

כ"י

כ"י

וְאֶת־הַמְזוּמְרוֹת וְאֶת־הַמְזוּרְקוֹת וְאֶת־הַכְּפּוֹת וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת
 אֲשֶׁר־יִשְׂרְחוּ בָהֶם לְקַחוּ : (יט) וְאֶת־הַסְּפִיִּים וְאֶת־הַמְּחַהֲוֹת וְאֶת־
 הַמְזוּרְקוֹת וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַמְנִירוֹת וְאֶת־הַמְנַקְיוֹת
 אֲשֶׁר־זָהָב וְזָהָב־אֲשֶׁר־כֶּסֶף כֶּסֶף־לְקַח רַב טַבָּחִים : (כ) הָעַמּוּדִים
 שְׁנַיִם הָיִם הָאֶחָד יִתִּיר ה' וְהַבֶּקֶר שְׁנַיִם־עָשָׂר נְחֹשֶׁת אֲשֶׁר־תַּחַת
 הַמְּכֻנּוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְבֵית־יְהוָה לֹא־הָיָה מִשְׁקָל
 לְנְחֹשֶׁתָם כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה : (כ"א) וְהָעַמּוּדִים שְׁמֹנֶה־עֶשְׂרֵה אִמָּה
 קוֹמַת קוֹמַת קָרִי הָעֶמֶד הָאֶחָד וְחוּט שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אִמָּה יִסְבְּנוּ
 וְעֵבִיו אַרְבַּע אַצְבָּעוֹת נָכוֹב , (כ"ב) וּבְחֹרֶת עָלָיו נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת
 הַכְּתָרֶת הָאֶחָת חָמֵשׁ אַמּוֹת וְשִׁבְכָה וְרִמּוֹנִים עַל־הַכְּתָרֶת כָּבִיב

הכל

ר ש י

הסיפוס - תירגם יונתן קליא ולא ידעתי אם מוניני כלי זמר הוא ואומר אני שהן
 חגנות לקבל דם כמו צדס אשר צסף (שמות י"ג) ויש מפרשים הסיפוס לשון כדים
 לפי תרגום של יונתן שהרגם קוליה כי כן תרגם אונקלוס וכדה על שכמה (ראשית
 כ"ו) וקולתה על כתפיהא וללשון זה נראה שהסיפוס אינם מוזין כלי זמר חלא הם
 כדים : ומזמרות - הם כלי זמר : ומחחות שחתיין זהם גחלים מעל המזבה :
 מנקיות - סיפוי הזהב שבהם מעמידין לחם הפנים כמו ששנינו בזמנחות : (ב)
 אשר תחת המכונות - ולא ידעתי היאך שהרו תחת הים היו ודומה לי שאין זה
 חלא כמו חלא המכונות : (כ"א) יסבנו יקיפנה עוגל הויקפו : ועוביו : ארבע
 אצבעות עביו חללו : נכוב - חלול - (כ"ב) ושכבה ורמונים על הכותרת - עשויה
 כשתי חגנות אחת כדרכה כפוייה על פי התחנות והעליונה קרויה שכבה קויפ"ח
 צלע"ז (עיין שמות נ"ח ד') ורמונים תחובים היו צשרשרות והשרשרת שני ראשים
 קשורין יחד ונתנוס על השכבה מלמעלה מקום שהשכבה קרה מלמעלה והיא
 יורדת עד מקום דבק השכבה

ב א ו ר

חמישית), נמצא היה עובי העמוד ארבע אמות (פסות מעט), (כ"ב) ובחורת, היא כמין
 שהיתה נראש העמוד, כמו שעושים בניני תפארת שלנו. וקומת הכותרת האחת חמש
 אמות, ובסוף מלכים ב' אמר: וקומת הכותרת שלש אמות? חמרו רבותינו ז"ל שתי אמות
 תחתונות של הכותרת היו שויות לעמוד, שלא היה בהן נידה ונלש, ושלא העליונות הן נפרדות
 לחן, מוקפות שפכים, לפיכך לא מנה שם רק שלש אמות העליונות שהיתה בהן השכבה -
 ושכבה ורמונים עד הכותרת סביב, פירשו המפרשים, שכבה היתה כמעשה רשת, והוא
 כמין לולבין של דקל, קלועים אחת סביב לאחת, ונולעים ככונע סביב לכותרת, ואמר
 במלכים א' (ז' י"ז) שהיו שנעה לכל כותרת; ואמר עוד שם גדילים מעשה שרשרות; וכמין

רמונים

ירמיה נב

הכל נחשת וכאלה לעמוד השני ורמונים : (כג) ויהיו הרמנים
 השעים וששה רוחה כל הרמנים מאה על השבכה סביב : (כד)
 ויקח רב טבחיה את שריה בהן הראש ואת צפניה בהן המשנה
 ואת שלשת שמרי הסף פחה בס"ף : (כה) ומן העיר לקח סרים
 אחד אשר היה פקיד ועל אנשי המלחמה ושבעה אנשים מראי
 פני המלך אשר נמצאו בעיר ואת ספר שר הצבא המצבא את
 עם הארץ וששים איש מעם הארץ הנמצאים בתוך העיר : (כו)
 ויקח אותם נבוכדנצר רב טבחיה ויקח אותם אל מלך בבל
 רבלתה : (כז) ויבה אותם מלך בבל וימתם ברבלה בארץ חמת
 ויגל יהודה מעל אדמתו : (כח) זה העם אשר הגלה נבוכדנצר
 פחה באתנה בשנת שבע יהודים שלשת אלפים ועשרים וששה :
 (כט) בשנת שמונה עשרה לנבוכדנצר מירושלם גפש שמנה

מאות

ר ש"י

והכותרת שהיא הבטן הרהב שזכותת ושם עומדת והרימונים מכסים את מקום
 הדבק שתי פיות האגנות המדובקים יחד : (כג) תשעים וששה רוחה - וצפוף
 המקרא הוא חומר כל הרימונים מאה על השבכה וצפוף (ולעיס ח' ז') הוא
 חומר והרימונים מאתים טורים ארבע מאות לשתי השבכות חומר מעתה ארבע
 מאות היו לשתי השבכות על שני העמודים שני טורים לכל שבכה והטור מאה הוא
 שאמור כאן כל הרימונים מאה על השבכה לטור האחד ומאתים לשני הטורים הוא
 שאמור שם והרימונים מאתים טורים סביב מאתי לשני טורים סביב לעמוד האת'
 וכן לשני הרי ארבע מאות והעמודים העמודי שלמה באולם סמוך לכותל ההיכל
 והכותל מכסה ארבע רמונים מכל טור שאין נראהו מבחוץ הוא שאמור כאן ויהיו
 הרימונים תשעים וששה רוחה - רוחה כמו לרוח כל תיבה של ריבה למ"ד בתחילת'
 הטללה ה"א צסופה ולכך הטעם מלמעלה תחת הרי"ש כלומר תשעי' וששה מהם
 נראים לרוחות העמד זו למדתי צפר' שלשים ושהים מודת שאמר רבי אלעזר בנו של
 רבי יוסי הגלילי : (כד) כהן המשנה - סגן הכהנים הממונה תחת כהן גדול
 לשמש תחתיו ואם יארע צו פסול : ושומרי הסף - אמרכלין שמתחות העזרה
 מסורות להן : (כה) ושבעה הנשים מרוחי פני המלך - וצפוף (מ"ב כ"ה)
 אמר וחמשה הנשים חס' צים ולא חסובי' כ"ב : המנצח את עם הארץ - יודע
 מניין של כל עיר ועיר כמה אנשים מיציאה לצבא : כח - בשנת שבע - הוא
 גלות יכניה וצפוף מלכים אמר בשנת שמונה הא כיטר שנת שמונה שמוך נבוכדנצר

היא

הרגום אישכני

ר

מיטאיהרען גראנאטעפפֿעלן • [כג] דער גראנאטעפפֿעל וואָרען זעקס אונד ניינציג
אן דער זיכטבאָרען זייטע, צוואַממען אַבער וואָרען הונדערט אַם נעקווערקע הע-
רום • — [כד] דער אַבערסטע דער לייבוואַכע נאָהם אויך דען אַבערפריסטער
שריה, צפניה, איינען פריסטער פֿאַם צווייטען ראַנגע, אונד דרייא טהירהייטער ;
[כה] פֿערנער אויס דער שטאַרט : איינען האָפּבעדיהנטען, דער דיא אויפֿזיכט אים
בער דיא קריגסלייטע האַטטע, זיבען פֿאַן דענען, וועלכע שטעטס אום דען קעניג
וואָרען, אונד יעצט אין דער שטאַרט אַנגעטראָפֿפֿען וואָרדען, איינען שרייבער
דעם פֿעלדהויפטמאַננס, דער דאָן פֿאַלק צום קריגסלייטע אויסהאַב, אונד זעכציג
אין דער שטאַרט בעפֿינדליכע לאַנדלייטע • [כו] אַללע ריזע נאָהם נבוורארן, דער
אַבערסטע דער לייבוואַכע, אונד פֿיהרטע זיא צום קעניג פֿאַן כבל נאָך רבלה • [כז]
דיזער לים זיא אַללע צו רבלה אים לאַנדע חמת הינריכטען • זאָמוסטע יהודה אויס
זיינעם לאַנדע אויסוואַנדערן ! — [כח] דים איזט דיא אַנצאהלדעם פֿאַלקס, וועלכע
כֶּעס נבוכדנצר וועגפֿיהרטע : אַם זיבענטען יאָהר (זיינער רעגירונג) דרייא טויוזענד
דרייא אונד צוואַנציג יהודים • [כט] אים אַכטצעהענדען יאָהר דער רעגירונג נבוכד
נצר'ם

ב א ו ר

רמוכים תקונים בשררות, ומונחים על השכחה (ראה מה שפירש"י) • (כג) חשעים ושבעה
רוחה וכו' (רוחה כמו לרוח, ה"ה בסוף במקום למ"ד בהחילתו, לכן הכניחה מעליל).
ובמלכים ב' אומר: והרמוכים מאתים טורים סביב על הכותרת השנית? יפירש שם חד"ק, הוא
הדין לראשונה, כי ארבע מאות רמוכים היו בשני העמודים, והיו שני טורים סביב לכל כותרת,
בכל טור מאה רמוכים. וזה שאמר בסוף הפסוק הזה, כל הרמוכים מאה על השכחה, ר"ל
מאה על הטור האחד. ומה שאמר בראש הפסוק תשעים וששה רוחה, ר"ל לעבר אחד הכראה
היו 3"ט, וארבעה היו לעבר השני 3"ט סביב, אך היו לעבר הכותל, והכותל מכסה אותם ;
וכן פירש גם כן רש"י. ויתר מעשה העמודים והכותרות, ושכחות ומעשה שזן וכו', ראה
במלכים א' ז', כי אין פה מקומים • (כד) כהן הראש, כהן הגדול, כהן המשנה, סגן
הכהנים הממונים תחת כהן הגדול, לשמש תחתיו אפי"ת וכו' פסול (רש"י). שמריהסף,
אמרכלין שמתקופת העזרה מסורות להם (הכ"ל), וכן פירש רלב"ג במלכים ב' • ורד"ק
פירש שימרי כלי בית המקדש • (בה) ושבעה אנשים מראי פני המלך, ובמלכים ב' אומר:
ומשה אכזבים מראי וכו'? פירש רש"י ורד"ק, השנים מהם לא היו גדולים, לכן לא נחשבים
שם • ובדברי רבותינו ז"ל: כתוב אחד אומר וחמשה, וכתב אחד אומר ושבעה? להביא שני
סופרי הדיוטין • המצביא וכו', שעל פיו יא העם לכבדו, כי הוא לקחם מתוך העם ומנאם •
(כח) וההעם, זה מספר העם • בשנת שבע, ובמלכים ב' כ"ה י"ג) אומר בשנת שמונה
למלכו? פירש רד"ק שם, סוף שבע ותחילת שמונה למלכות נבוכדנצר • ורש"י פירש (ע"פ
ספר עולם פרק ה') שנת שמונה לנבוכדנצר היא שנת שבע לכיבוש יהויקים, כי בשנה
הראשונה לנבוכדנצר כבש את יהויקים • והיה זה צעת גלות יבניה, שאז נגלו מסיידיהם שלשת
אלפים ועשרים ושש (ראה ברש"י) • (כט) שמונה עשרה לנבוכדנצר, צעת גלות
בדקיהו • ולמעלה (פסוק י"ג) אומר: היא שנת תשע עשרה שנה למלך נבוכדנצר? פירש"י
י"ט למלכו, וי"ט לכיבוש יהויקים • ורד"ק פירש לפי דרכו, סוף י"ח ותחילת י"ט • ואז נגלו
שמונה מאות וששים ושנים יהודים • (ל) שלש ועשרים וכו', כתוב בסדר עולם (פרק ו')
כי בשנה התי' נתנה צור ביד נבוכדנצר, וטף את כל היהודים שהיו בעמין ומואב ובסביבות
ארץ ישראל; ואז נגלו שבע מאות וארבעים וחמשה; והיו סך הגולים בשלשה הגלויות האלה,
ארבעה

הרגום אשכנזי

נצ'ר'ם, איום ירושלים אכטהונדערט צווייט אונד דרייסיג זעלען; [ל] אים דרייט
אונד צוואנציגסטען יאהר דעס זעלבען רעגירונג, פיהרטע נכוורארן, דער אָבער-
סטע דער לייבוואַכע, זיבען הונדערט אונד פֿירציג וועגן. צוואַממען אַלזאָ: פֿיער
טויענד אונד זעקסהונדערט פערנאָגען. —

[לא] אים זיבען אונד דרייסיגסטען יאהר נאָך דער וועג־פֿיהרונג יהויכין'ס, דעם קע-
ניגס פֿאַן יהודה, אַם פֿינף אונד צוואַנציגסטען דעם צוועלפטען מאָנאַטס, ערהאַב
אוייל־מרוּדך, קעניג פֿאַן בבל, אַלס ער אָן דיא רעגירונג קאַם, יהויכין, קעניג
פֿאַן יהודה, לים איהן איום דען געפֿענגניס נעהמען, שפראַך זעהר גנעדיג מיט
איהם, אונד זעצטע איהן אין איינען דעהרערן ראַנג אַלס אַללע קעניגע, דיא בייא
איהם אין בבל וואַרען. [לג] דיוער וועכסעלטע זיינע קליידער, דיא ער אַלס גע-
פֿאַנגנער געטראָגען, אונד שפֿייזטע לעבענסלענגליך אָן דער קעניגליכען טאַפֿעל.
[לד] אויך וואורדע איהם אין בעשטענדיגער געהאַלט פֿאַן דעם קעניג פֿאַן בבל, צו
זיינען טעגליכען בעדירפֿניסען אויסגעזעצט, דען ער בים אָן זיינען לעצטען אויגען
בליק גענאַס.

ב א ו ר

ארבעה אלפים ושב מאות. (לא) בעשרים וחמשה לחדש, ובמלכים נ' (כ"ה כ"ח)
אמר בעשרים ושבעה לחודש? פירשו רז"ל, בכ"ה לחדש מת נבוכדנצר, בכ"ו ונקבר, בכ"ז
היבילו אויל מרוּדך מקברו (כי ירא סן ישוב עוד, כמו שעה אחר שנטרד ורד עם הסוּת, והמית
בן אחד מבניו שהמליכו תחתיו), ובו ביום נשא את ראש יהויכין, נשא, ר"ל הכיס את
קרבו, ושהחולמעת המלכים, כמו וישא את ראש גר המשקים. בשנה מלכותו, בשנה
ראשונה, ר"ל בתחילת שנה ראשונה למלכותו. (לב) טובות, דברי נחומים.
(לג) ושנה וכו', והחליף בגדי אכורים אשר היו לו, בבגדים אחרים (לד) וארחתו,
דבר קצוב נתן לו מחר המלך לשאר ברכיו, כי מחית האכילה היתה לו שולחן המלך: ובמלכים
ב' פירש רד"ק מלת לפניו בפסיק שלפני זה, לת לפניו מש ועל שולחנו, שהרי אמר ארוחתו
תמיד כיתה לו וכו', ופירש לפי זה ארוחה לשון מאכל, כמו ארוחת ירק. וכן פירש
הרלב"ג שם, ואמר: "אחשוב כי הוא היה מאוכזבי שולחנו, ועם כל זה היה שילח לו
ארוחה ומשאת לבני ביתו, ואפשר שהיא לא היה מאוכזבי שולחנו, ואמר שהוא אוכל תמיד לפניו,
כי אכלו היה בביתו או סמוך לו. כל ימי חייו, בש"ס נחלקו רב ולוי, חד אמר ימי חייו
של אויל מרוּדך, וחד אמר ימי חייו של יהויכין, ואין לנו הכרע בזה, ומסתברא ימי חייו של
יהויכין, שהרי יהויכין זקן גדול היה באותו הזמן וקרוב לאמת שמת קודם אויל מרוּדך.

ירמיה נב רא

מאות שלשים ושנים : (ל) בשנת שלש ועשרים לנבוכדראצר
הגלה נבוכדרארן רב־טבחים יהודים נפש שבע מאות ארבעים
ונחמשה כל־נפש ארבעת אלפים וישש מאות : (לא) ויהי בשלשים
ושבע שנה לגלות יהויכין מלך־יהודה בשנים עשר חודש בעשרים
ונחמשה לחודש נשא אויל מרדך־מלך־בבל בשנת מלכותו את־ראש
יהויכין מלך־יהודה ויצא אתו מבית הכלוא קרי : (לב) וידבר
אתו טבות ויתן את־כסאו ממעל לכסא מלכים המלכים ק אשר אתו
בבבל : (לג) ושנה את בגדי כל־או ואכל לחם לפניו תמיד כל־ימי
חיו חיו קרי : (לד) וארחתו ארחת תמיד נתנה־לו מאת מלך־בבל
דבר יום ביומו עד־יום מותו כל ימי חיו : חוק ונתחוק

ר ש י

היא שנת שבע שנים את יהויקים • דאמר מר שנה ראשונה כנס נינוה שניה
עלה וכנס יהויקים יהודים שלשת אלפים ומשאר שבטים שבעת אלפים הרי עשרת
אלפים הכתיב הזה שפירש יהודים שלשת אלפים הכריע בין שני מקראות שבסוף
ספר מלכים אחד חומר עשרת אלפים (ש"ז כ"ד) ואחר חומר שבעת אלפים
(ש"ז כ"ה) בא זה ופירש יהודים שלשת אלפים ומשאר שבטים שבעת אלפים הרי
עשרה : (בט) בשנת שמונה עשרה • הוא גלות נדקיהו ולמעלה הוא חומר
(כאן) שנה שבע עשרה למלך נבוכד נאמר השע עשרה שמלך שמונה עשרה
שנים את יהויקים : (ל) בשנת שלש ועשרים • נתנה צר צידו ושטף יהודי
שבסביבות עמון ומואב שבע מאות וארבעים וחמשה כך מפורש בסדר עולם :
(לא) בעשרים וחמשה לחדש ובמקום אחר הוא חומר בעשרים ושבעה לחדש
בעשרי וחמשה לחדש מת שוטנו נבוכדנצר ובעשרי וששה נקבר והוליא אויל מרודך
מקברו ובעשרים ושבעה מלך וגשא את ראש יהויכין : נשאו • וגשאו וגדלו • לישגא
אחרינא מנאו עם שאר המלכים כמו שא את ראש בני ישראל : (לד) ארוחתו •
נטל פרס מבית המלך לכל רפיו :

